

Bohém rapszódia – Csehország a regionális választások után

Vass Ágnes

Készítette Vass Ágnes, kutatási igazgató, MKI
2024. október 1.

Bohém rapszódia – Csehország a regionális választások után

A szeptember 20-21. között tartott csehországi [regionális választásokon](#) nem okozott túlnagy meglepetést az ANO elsőprő győzelme. Az Andrej Babiš vezette párt sikeresen tudta tematizálni a választásokat, nagyon jól mutatta meg a jelenlegi öt párti (ODS, KDU-ČSL, TOP 09, STAN) kormánykoalíció gyengeségeit. A regionális választásokkal az egy év múlva esedékes parlamenti választások kampányidőszaka is elkezdődött, amelyet egyértelműen az ANO fog uralni. Babiš azonban nem csak a regionális választásokat nyerte meg, hanem a kormánykoalíciót is megbuktatta, hiszen a regionális választásokon rendkívül gyengén szereplő Kalózpárt kilépett a kormánykoalícióból. A Fiala vezette ODS-ben (*Občanská demokratická strana* - Polgári Demokratikus Párt) párton belüli kihívója is akadt a mostani miniszterelnöknek Martin Kuba személyében. Kuba a dél-bohémiai régióban győzött nagy előnnyel, akiről a legelismerőbben mostanában épp Andrej Babiš nyilatkozik.

A Borisz ciklon által rendkívüli mértékben megkárosított Csehországban épp az árvízi veszély kellős közepén került sor a regionális választásokra, amelynek során a 13 régióban 675 képviselőt választottak meg. A rossz időjárás és a rendkívüli árvízhelyzet rá is nyomta bélyegét a részvételi arányra is: míg 2020-ban is alacsony, 38%-os volt a részvétel, addig idén a lakosság alig 30%-a járult az urnák elé a két napos szavazás során. Maga a választás inkább volt népszavazás a Fiala vezette ötpárti SPOLU (Együtt) koalícióról, amelyben a jobbközép-konzervatívabb pártok mellett liberális és progresszív pártok is jelen vannak. Ami az eredményeket illeti: az Andrej Babiš vezette ANO összesen 292 képviselői helyet szerzett meg, míg az összes többi párt együtt 393-at. Az ANO mögött második helyen az ODS végzett 106 mandátummal, a harmadik helyen a jelenlegi kormánykoalíció másik tagja, a Polgármesterek és Függetlenek (*Starostové a nezávislí* - STAN) végzett 73 képviselővel, a kereszténydemokraták 49, míg a liberális TOP 09 is 16 mandátumot szerzett. A parlamenten kívüli pártok is képviseltetik magukat majd az új regionális tanácsokban: a kommunista KSČM (*Komunistická strana Čech a Moravy* - Csehország és Morvaország Kommunista Pártja) 32 képviselővel, a szélsőjobboldali Szabadság és Közvetlen Demokrácia (*Svoboda a přímá demokracie* - SPD), valamint a szintén baloldali Elég! (*Stačilo!*) 32 mandátumot szerzett, a SOCDEM 13, a PRO hét

képviselővel lesz jelen. A legnagyobbat a Kalózpárt bukott – a 2020-ban megszerzett 99 képviselői helyből összesen hármat sikerült megtartaniuk. Olyannyira leszerepeltek, hogy csak a pilzeni régióban sikerült átlépniük az 5%-os bejutási küszöböt. Az eredmény után a párt teljes vezetősége lemondott, a hét elején pedig bejelentették, hogy a kormánykoalícióból is kilépnek – miután előtte a miniszterelnök kvázi [kirúgta](#) őket a kormánykoalícióból.

Az ANO sikere a regionális választásokon a már megszokott forgatókönyvet követte: tematizálni a jelenlegi kormánykoalíció hibáit és felerősíteni az emberek velük szemben érzett elégedetlenségét. Bár a 2020-as regionális választásokon is a 13 régióból 10-ben az ANO győzött, akkor három régióban, Ustí nad Labem, Zlin és Morva-Szilézia régióban sikerült átvenni a regionális vezetést. Ugyanis a regionális választásokon is nagy szerepe van a koalíciós alkuknak, és bár most várhatóan más lesz a helyzet, előfordulhat, hogy más pártoknak sikerül az ANO-t kihagyva megegyezniük majd. Babiš a választások után a párt alelnökét, Karel Havlíčeket dicsérte, akit [istennek nevezett](#), és azt állítja róla, hogy kocsmáról-kocsmára járta Közép-Csehországot és kampányolt az ANO számára. Havlíček saját bevallása szerint annyit tett, hogy az egyes jelöltek mögé állt és saját maga támogatottságával győzte meg az embereket, hogy az ANO jelöltjeire szavazzanak. Havlíček ebben a régióban a lista legvégéről indult a választásokon, és az eredmények alapján ő lehetne a régió tanácsának elnöke – ezt a pozíciót azonban nem tölti majd be, mert ő továbbra is Babiš árnyékkormányának munkáját kívánja segíteni. Babiš az ANO 35%-os eredményét várja el a párttól majd a parlamenti választásokon is. Erre elég nagy esélye is van, hiszen kampányában most is rendkívül sikeresen támadta a kormánykoalíciót, ugyanakkor taktikusan kerülte a helyi ügyeket.

A regionális választások utáni események is Babišt igazolták. A múlt hét elején Petr Fiala a Kalózpárt vezetőjének, Ivan Bartošnak a menesztését javasolta, aki a regionális fejlesztésekért és digitalizációért felelős miniszter és miniszterelnök-helyettes is egyben a Fiala vezette kormányban. Fiala azonban ezt a médián keresztül üzentte meg Bartošnak, aki ezt árulásnak nevezte és azzal fenyegetőzött, hogy a párt a kormánykoalícióból is kilép. Fiala azzal próbálta nyugtatni a kedélyeket, hogy a Kalózpártot új miniszter jelölésére kéri, ugyanis az építési folyamatok digitalizálásának ügye Bartoš vezetése alatt rendkívül elhúzódott. Ezt a Kalózpárt nem fogadta el, és azzal vádolta a miniszterelnököt, hogy kirúgja őket mint koalíciós partnereket a kormányból. A kalózok kilépése a kormányból magával hozta volna a két másik miniszter, Jan Lipavský külügy-, és Michal Šalomoun menesztését is. Fiala hangsúlyozta ugyan, hogy mindkét miniszter munkájával rendkívül elégedett,

azonban a koalícióból való kiválás magát a Kalózpártot is megosztotta. A hétvégén országos fórumon szavaztak arról, hogy kiváljanak-e a koalícióból, Bartoš szerint ez már akkor egy eldöntött tény volt, és csak az a kérdés, hogy mikor fogják ezt megtenni. Jan Lipavský, aki a köztársasági elnökkel együtt New Yorkban volt az ENSZ közgyűlés miatt, inkább [kilépett](#) a Kalózpártból, de pozícióját szeretné megtartani. Michal Šalomoun törvényhozásért felelős miniszter pedig maga adta be [lemondását](#). Pavel elnök szerint a mostani helyzetben az a legfontosabb, hogy a kormány egyben maradjon, mert egy kormányszétesés senkinek nem lenne az érdeke (főleg, hogy egy előrehozott választást nagy eséllyel nyerne meg az ANO).

Fiala azon indoka, hogy azért menesztette a Kalózpárt miniszterét, mert a digitalizációs projekttel elégedetlen, alibi lehet, hiszen a projekttel már jóval korábban is voltak gondok. Fialának előre számolnia kellett azzal, hogy a Kalózpárt kilép a koalícióból. Döntése mögött valószínűleg a kormánypártok veresége áll és az, hogy ő miniszterelnökként eddig szinte csak koordinálta a jobbközép-liberális kormány lépéseit. Ezzel azonban, egy évvel a választások előtt, megmutathatja a kiábrándult választóknak, hogy ingujját feltűrve előlép a vezető Fiala, aki egyből ki is teszi a leggyengébben szereplő kalózok szűrét a koalícióból, bízva abban, hogy fokozatosan visszaszerezheti majd keménynek látszó döntéseivel a választók bizalmát. Azonban a kép ennél árnyaltabb. Volt olyan régió, ahol az ODS politikusai inkább elhatárolódtak a párttól annak érdekében, hogy legalább regionális szinten eltávolodhassanak az ODS-t és a SPOLU koalíciót érintő kritikáktól. Ilyen volt a dél-bohémiai régióban induló Martin Kuba is, aki ezt a taktikát olyan sikeresen alkalmazta, hogy a szavazatok 47%-át sikerült bezsebelnie. Sokan már most őt tartják az ODS új vezetőjének, de az biztos, hogy Fiala legkomolyabb kihívója a párton belül. Az ODS-en belül Kuba ahhoz a kisebbséghez tartozik, akik szerint az ODS-nek nem kellene liberális pártokkal koalícióra lépnie, és inkább önmagában kéne megerősödniük. Kubáról Babiš is rendkívül elismerően nyilatkozik – ez azonban szintén egy csel lehet az ODS belső bomlasztása érdekében.

Babišnak tehát nem csak a regionális választásokat sikerült megnyernie, hanem elindította az egy év múlva esedékes parlamenti választások kampányidőszakát is, amelynek a kezdőakkordja az lett, hogy az egyik koalíciós partner kilépett az egyébként rendkívül törékeny és így nagyon gyenge többséggel rendelkező kormánykoalícióból. Még ha a kormány a helyén marad is, nagyon jól látszik, hogy az amúgy is törékeny liberális-jobbközép-progresszív-konzervatív kormánykoalíció nem tartható fenn. Erre azonban már az ODS is rájött, a kérdés csak az, mire lesz elég a következő egy

év: Babiš tudja-e tartani, illetve erősíteni támogatottságát, vagy abból valamennyit majd le fog tudni faragni az ODS, akár egy párton belüli vezetőváltással.